

DEŞTEPTAREA

Foaie națională independentă.

Apare odată pe săptămână.

Abonamente:

Pe un an 6 cor. Dusă acasă sau cu poșta 8 coroane.
Pentru străinătate 15 franci. Numeri singuratici 10 bani.

Redacțiunea și Administrațiunea:
TIPOGRAFIA CIURCU & COMP., BRAȘOV
Strada Hirscher Nr. 11.

Inserțiuni se primesc cu prețurile cele mai reduse după
invoială. Prețul normal 5 bani 1 cm. pătrat. »Manuscrise
nu se înapoiază«.

Rusofilism ?!

Braşov, 17 Aprilie v. 1914.

În dieta ungară s'a petrecut zilele trecute o scenă de tot semnificativă între contele Tisza și deputatul naționalist Vajda. Aname prim-ministrul contele Tisza, răspunzând la discursul deputatului Vajda, care luase la refec pe opoziționali pe chestia cochetarilor cu Rusia, încontra triplei alianțe, a făcut deputatului Vajda observațiunea, că și dânsul ar fi stat în legături cu unii agitatori rusofili, frații Gerowsky, cari au agitat printre Rutenii din Ungaria și prin urmare i se pare ciudat lucru, că dânsul pledează așa de aprins contra tendințelor rusofile.

Din această observațiune s'a născut un schimb de vorbe nu tocmai edificator și contele Tisza ca dovadă a adus un bilet adresat dlui Vajda de Dr. Gerowsky în Karlsbad printr-un agent secret, care a descoperit și complotul rutean.

Este numai natural, că deputatul Vajda s'a apărat și s'a lăpădat cu toată tăria convingerei de orice amestec și legătură rusofilă, reducând toată

chestiunea la niște acte sociale de politeță, admise și uzitate mai ales între factorii mai marcanți politici.

Credem pe cuvânt pe deputatul Vajda, și noi, cari cunoaștem destul de bine sentimentele dânsului, putem confirma, că dânsului numai tendințele rusofile nu i se pot imputa. Ba știindu-l, că jură ca pe Sfânta evanghelie pe credința depusă în »Gross Oesterreich«, credem a putea afirma, că dânsul perhorescează o asemenea direcțiune politică rusofilă, care înghite tot ce nu este slav și noi îl știm pe d. Vajda cu mult mai bun și mai mare român, decât să sapa la temelile neamului său, înjugându-se la carul celui mai primejdios popor din Europa.

Ba suntem convingși, că este o mistificare misterioasă întreagă chestiunea și astfel nu se poate trage la îndoială bucuria credință din nici o parte. Speculațiunea cu buna credință omenească n'a fost nici când mai mare ca în ziua de astăzi și mai ales s'vonul cel mare, ce s'a făcut în jurul tratativelor pentru încheierea pactului, de sigur va fi dat și mai mult

element și mai mare îndrăsnia-lă speculațiunei.

Pe de altă parte nimic nu este mai ușor ca o încercare cutezată de tragere pe sfoară și compromitere chiar, când momentele sunt atât de critice, când încordarea dintre politica partidului național și politica guvernului a ajuns la culme în intransigență și opozițiune. Contând poate pe momente de slăbiciune omenească, agenții rusofilismului și-au întins ghiarele după o nouă pradă, căci știut lucru este, că nu există politică mai rafinată în experiențe și combinațiuni, ca tocmai politica rusească.

Astfel privim noi geneza și așa ne esplicăm natura conflictului Tisza-Vajda, — deși chestiunea suferă fel-de-fel de interpretări și comentarii.

Ori cum am interpreta însă lucrul, chestiunea devine regretabilă prin faptul, că clatină încrederea, și așa destul de șubredă, în sinceritatea politicei noastre naționale. Noi știm și ținem, că numai o politică națională independentă românească, care să se întemeieze strict numai pe relațiunile noastre românești din Ungaria,

poate fi salvatoare pentru noi. Mântuirea noastră numai dela noi și prin noi ne poate veni și ori-ce aparență măcar de amestec strein, trebuie înăbușită și ocolită. Un popor, care nu poate merge pe picioarele sale proprii și să-și croiască o soarte, devine jucăria capriciului și intereselor altora și nu poate forma un drept la individualitate proprie. Sunt bune și bine venite simpatiile până sunt platonice, dar devin primejdioase din momentul când îmbracă ceva din realitate.

Din aceste motive ținem noi, că cea mai bună pavază încontra criticilor și scut încontra bânuielilor, este o politică cumpănită și moderată și o circumspecțiune fără margini în toate acțiunile. Extremul are multe atracțiuni, dar și multe peripezii....

R.

Instrucțiune pentru conscrierea alegătorilor.

(După »Poporul român«.)

(Urmare și fine.)

La școalele desființate ziarele de progres sunt a se căuta și a se da spre păstrare primăriei comunale.

STATUTELE

„UNIUNEI FEMEILOR ROMÂNE DIN UNGARIA“

(Urmare și fine.)

§ 24.

Agendele Comitetului permanent sunt:

1. Întreagă administrațiunea și conducerea »Uniunii« în sensul statutelor, despre care face raport anual la Congres.
2. Primirea membrilor și eschiderea aceluia, cari lucrează direct sau indirect încontra »Uniunii«.
3. Consemnarea membrilor cu drept de vot în Congres.
4. Pregătirea agendelor pentru Congres și fixarea ordinii de zi.
5. Deciziunea în privința eventualelor cheltuieli și dispozițiune relativă la modul de administrațiune a averii și de plasare a ei.
6. Reviziunea socotelilor anuale, pregătirea proiectului de buget și înaintarea lor la Congres.
7. Pregătirea și prezentarea eventualelor cereri și reprezentățiuni la autorități.
8. Inițierea tuturor acțiunilor necesare pentru ajungerea scopului precizat în statute.

Deciziunile în Comitet se iau cu majoritate de voturi, iar în caz de paritate dirimă votul prezidentei.

Votarea e deschisă și numai în chestiuni personale se poate cere de 2 membre votare secretă sau nominală, în care caz votează și prezidenta. Paritatea de voturi dirimă în defavorul persoanei sau a propunerii din chestiune.

§ 25.

Substituirea provizorie a funcționarelor o face Comitetul permanent până la proxitul Congres, care are a decide definitiv în cauză.

Funcționarele.

§ 26.

Funcționarele »Uniunii« sunt: prezidenta, 2 viceprezidente, secretara și cassiera, alese de Congres pe termen de trei ani dintre reprezentantele cu drept de vot din anul respectiv de alegere.

§ 27.

Prezidenta convoacă și conduce Congresele și ședințele Comitetului permanent, în care pune

în discuțiune chestiunile și ordonează votarea. Are dreptul și datorința a îndruma discuțiunea, a chema la ordine pe vorbitoare când se abat dela obiect și în caz de admonițiune repetată a le și detrage cuvântul. Ea reprezintă »Uniunea« față de autorități și public și față de persoane particulare.

La discuțiune poate participa și președinta numai cedând prezidiul altei membre.

Prezidenta e datoare a controla de două ori pe an administrațiunea averii de către cassiera.

§ 28.

Una din viceprezidente inlocuește pe președinta în toate afacerile, dacă dânsa e împiedecată dela conducere. Viceprezidenta aceasta va fi împunernicită din partea prezidentei.

§ 29.

Secretara poartă toate agendele scripturistice ale »Uniunii«, redigează procesele verbale ale Congreselor și Comitetelor, face rapoartele către Comitet și Congres, concipiază toate actele și le

Cine vrea să câştige certificat şcolar despre absolvirea clasei IV sau VI a şcolii elementare pentru dovedirea dreptului de alegător, să-l ceară dela şcoala, unde a fost şcolar, dacă şcoala nu există. Certificatul îl dă şcoala, respective în numele primăriei notarul şi primarul. Certificatele aceste se dau, în înţelesul legii, scutite de timbre şi de taxe.

Cine nu poate căpăta certificat şcolar din cl. VI. elem., fie că nu se mai află în semnări de progres din vremea când a terminat şcoala, fie din altă cauză, — poate ajunge în listă pe baza cunoştinţei scrisului şi cetitului. Deosebirea însă e foarte mare la cei ce mai trebuie să dovedească şi darea, căci aceia la certificat de 6 clase e numai de 2 cor., la certificat de 4 clase elementare nu trebuie să mai dovedească altceva, cel fără certificat trebuie să aibă şi o calită, sau 10 cor. dare de un fel, ori 20 cor. din mai multe feluri. Aplicatul la întreprindere industrială cu 6 cl. are drept de alegător, fără 6 cl. mai trebuie să dovedească şi că a fost ucenic şi că are certificat dela autoritatea industrială, sau dacă n'are acest certificat, că a lucrat în cei 5 ani din urmă într'una sau cu întreruperi cel puţin trei ani în aceeaşi meserie. În asemenea drept e cel aplicat în vre-o economie de câmp ca conducător şi supraveghetor dacă are 6 clase şi dacă ştie şi numai scrie şi ceti. La cel aplicat în serviciu public sau privat deosebirea e că cel cu 6 clase trebuie să dovedească numai 3 ani la acelaşi stăpân, cel fără 6 clase cinci ani. În asemenea drept sunt membrii familiari ai unui alegător, cum şi cei cu grad de subofiţer, cu şi fără 6 clase.

Cine nu poate avea certificat din cl. IV elem. trebuie să dovedească cunoştinţa scrisului şi cetitului înaintea comisiei de conscriere (când se face conscrierea) prin cetirea unui text tipărit şi prin copierea unui text dictat de preşedinte sau vre-un membru al comisiei. Scrisul şi cetitul se poate dovedi în ori ce limbă din ţară, la cetit şi dictat se întrebuiţează o carte de cetire din cl. VI. elem.

Această dovedire prin cetit şi scris înaintea comisiei se face numai odată, când alegătorul va fi luat mai întâiu în listă.

Se mai poate dovedi scrisul şi cetitul şi prin certificat dat de comisiunea examinatoare dela autoritatea administrativă. Astfel de comisiune examinatoare se compune după ordinaţiunea ministrului de culte din 31 Martie 1914 la fiecare pretură (solgăbirou). Preşedinte statornic e primpretorul, comitetul administrativ designează 3—18 vicepreşedinţi dintre funcţio-

narii administrativi şi 6—8 membri în jumătate dintre funcţ. adm. în jumătate dintre bărbaţii de şcoală (activi, ori pensionaţi)

Comisiunea ţine examen în subcomisiuni de câte 3 membri. Subcomisiunea constă în afară de preşedinte dintr'un funcţionar adm. şi dintr'o putere didactică,

Examenul se ţine în centrul cercului, în localul ce se hotărăşte. În primul rând aceste examene se ţin în luna Maiu 1914, după aceea în fiecare an în luna Februarie.

Înainte de începerea examenelor autoritatea administrativă e datoare să deie o publicaţiune (în 1914 cu 8, după aceea cu 15 zile mai înainte) în care să facă cunoscută însemnătatea cunoştinţei scrisului şi cetitului din punct de vedere al dreptului de alegător, condiţiunile admiterii la examen, că examenul e fără plată, să spună hotărît ora şi locul examenelor şi că la examen se poate înşiişa în persoană sau prin scrisoare până la ziua începerii examenelor.

La examen se poate admite ori care bărbat de 24 ani. Cei admişi se iau într'o listă în ordinea cum s'au anunţat. Examenul e public.

La examen se citesc 5 şire tipărite, iar 2 şire se scriu după dictat într'un text arătat de preşedintele, ori un membru al comisiei dintr'o carte de cetire întrebuiţată în cl. VI elem.

Despre rezultatul examenului se declară întâi puterea didactică, în caz de diferenţă de păreri hotărăşte preşedintele. Hotărâră se publică după putinţă numai decăt, dar negreşit în aceeaşi zi. Dacă examenul nu reuşeşte, se poate repeta ori înaintea comisiei permanente, ori înaintea comisiei de conscriere.

Dacă examenul a reuşit, cel examinat capătă certificat cu următorul text:

În înţelesul §-lui 73 din art. de lege XIV din 1913 scutit de timbru.

Certificat.

X. Y . . . . . locuitor din comuna . . . . . (comitatul), care s'a născut în . . . . . (comuna, comitatul, ţara, anul luna, ziua). Înaintea comisiei permanente compuse în înţelesul §-lui 51 din art. de lege XIV din 1913 despre alegerea deputaţilor la dieta ţării azi a dovedit odată pentru totdeauna cu putere pentru întreaga ţară, că ştie scrie şi ceti.

Dat . . . . .
membrul comisiei . . . . . preşedinte.
(Sigilul autorităţii adm.)

Certificatul are valabilitate pentru întreaga ţară şi dovedeşte ştiinţa scrisului şi cetitului pentru totdeauna.

Acesta e al doilea mod admis de lege pentru a dovedi scrisul şi cetitul.

Cum toate partidele politice din ţară se mişcă pentru a se folosi de aceea ce dă noua lege electorală, puţin cât este, dar tot e de folosit, ne ţinem şi noi de datorie a atrage atenţiunea conducătorilor satelor noastre, fruntaşilor noştri politici, ca în faţa lucrărilor de conscriere a alegătorilor să se ridice la culmea chemării lor, să lumineze pe cei ce au dreptul de alegător asupra hotărârilor legii mai ales să stăruiască, că cei ce pot, să-şi câştige certificatul de absolvire al clasei VI elem., iar cei ce nu pot, cel puţin al cl. IV elementare, iar cei ce nu pot câştiga aceste certificate, dar au cunoştinţa scrisului şi cetitului, să nu cruze osteneala de a se înfăţişa înaintea comisiei de conscriere şi a da dovadă despre cunoştinţele lor prin scrisul şi cetitul a câtorva şire dintr'o carte de cetire.

Cei ce vreau să aibă certificat cu putere pentru întreaga ţară să se înfăţişeze înaintea comisiei permanente dela pretură.

Chemăm dar la muncă pe toţi ostaşii credincioşi ai partidului nostru!

Vorbirea de deschidere
a Inaltpreasfinţitului arhiepiscop şi
Mitropolit Ioan Meşianu.

Cristos a inviat!
Domnilor deputaţi!

Simţesc mare bucurie Domnilor, că prevedinţa divină, şi la vârsta mea înaintată, mi-a rezervat fericirea, de a Vă vedea şi astădată, întruniţi în jurul meu, în acest sinod arhidiecezan, pentru continuarea lucrărilor la dezvoltarea şi întărirea aşezămintelor noastre bisericesti, spre mărirea lui Dumnezeu şi spre folosul sufletesc şi trupesc al clerului şi poporului nostru, biserică cea vie a Domnului; deci salutându-Vă cordial, Vă implor dela ceriu, încă mulţi ani de conlucrare rodnică în via Domnului.

Precum se ştie, Domnilor, biserică noastră naţională are marea şi sublimă misiune de a ne conduce pre noi credincioşii ei, la atingerea posibilului bine temporal şi a fericirii cet vecinice, scopul suprem al oamenilor, iar aceasta *prin legea, limba şi datinile s rămoşesti.*

La apropierea cât mai mult de acest scop suprem, se cere însă tot mai mare întărire a credincioşilor noştri în slânta cre-

dinţă în Dumnezeu, în timpul de acum greu ameninţată de felurite porniri contrare; iar de altă parte cât mai multă lumină şi cultură religioasă-morală, pentru a ne apropia tot mai mult de perfecţiune sau desăvârşire, după zisa sfintei evanghelii: »Fiţi desăvârşiţi precum este şi tatăl vostru cel din ceruri».

Pentru întărirea credincioşilor noştri, tot mai mult în acea slântă credinţă, şi pentru alipirea lor, tot mai tare de biserică străbună, eu, pe lângă repeţite sfaturi arhieresti, adresate clerului şi poporului nostru, la anumite ocazii am mai organizat şi am mai angajat şi *conferinţele preoesti*, la acele lucrări salutare.

Îngrijirea aceasta a mea, nu s'a mărginit numai la hotărâle arhidiecezei noastre, ci ea s'a estins şi peste Ocean în America, la cei peste o sută de mii poporeni ai noştri înstreinaţi acolo, pentru ameliorarea subsistenţii lor.

Pentru ca şi acei poporeni ai noştri, şi acolo în străinătate, să se bucure de scutul şi binecuvântările bisericii noastre, şi să nu rătăcescă în noianul cel mare al popoarelor de acolo, în conţelegere cu consistorul nostru, succesive şi pe rând, am trimis acolo până acuma opt preoţi, pentru păstorirea lor, dar după ce, mai ales din nearondarea parohiilor de acolo, se ivise serioase neînţelegeri, nu numai între unii preoţi, dar şi între unii poporeni ai noştri de acolo: în toamna trecută am trimis şi un comisar consistorial, în persoana parohului nostru Constantin Proca din Râşnov, cu însărcinarea de a regula toate divergenţele, de a aronda toate parohiile, şi a le organiza după Statutul nostru organic.

Pe lângă acestea, eu atât prin esmismul consistorial, cât şi printr'o pastorală arhierescă, am stătuit, părinteşte, pe ai noştri de acolo, a ţinea cu tărie la biserică străbună; a ţinea strânsă legătură şi cu bisericile şi şcolăle lor de acasă; a ţinea strânsă legătură cu rudeniile şi prieteniile de acasă; a nu se stabili acolo pe toată vieţă lor, pentru a nu se perde în noianul streinilor; ci după ce îşi vor aduna ceva capital, să se reîntoarcă iarăş între ai lor, la vatra părintească. Iar celor căsătoriţi şi cu copii le-am recomandat a-şi creşte copiii în legea şi limba străbună, prin preoţii lor.

Deşi toate acestea au făcut mare bucurie celor de acolo, iar comisarul a îndeplinit, conştienţios, toate însărcinările, se prevede totuşi că ele numai așa vor da roadele dorite, dacă vom mai avea acolo şi un organ mai superior de control, cu a cărui instituire se ocupă şi consistorul,

subscrie cu prezidenta, compune lista membrilor »Uniunii«, şi păstrează în ordine arhiva.

La caz de lipsă Comitetul poate institui un secretar, care va avea a îndeplini aceste agende. Acest secretar va avea numai vot consultativ.

§ 30.

Cassiera administrează averea »Uniunii» conform înviaţiunilor primite dela Comitet şi Congres, îngrijeşte de incassarea regulată a taxelor, poartă contabilitate exactă despre averea »Uniunii», raportează prezidentei la cerere, iar Comitetului de două ori pe an despre întreaga administraţiunea, incheie an de an socotelile şi face proiectul de budget şi le înaintează Comitetului spre reviziune şi aşternere Congresului. Fără avizul preşedinte şi fără chitanţă în regulă cassiera n'are dreptul a face nici o plată, iar per cassa nu poate ţine mai mult de 50 K.

§ 31.

În caz de disolvare averea »Uniunii» se împarte în două părţi egale şi se dă una Consis-

torului arhidiecezan din Sibiu, altă celui din Blaj, în scopul ajutorării şcolălelor primare şi internatelor de fete.

Disolvarea se poate pronunţa însă numai cu 1/3 parte din voturile prezente, iar împărţirea a-verei poate urma numai după aprobarea hotărârii acesteia din partea Inaltului Ministeriu de interne r. u.

§ 32.

În caz când »Uniunea» n'ar obsera scopul şi procedura resp. sfera de activitate stabilită în statute, Guvernul r. u. o poate suspenda fără amânare, întrucât prin continuarea activităţii ei s'ar periclita interesele statului sau interesele materiale ale membrilor şi în conformitate cu rezultatul cercetării ordonate după suspendare, o poate şi desfiinţa definitiv, sau o poate obliga eventual

la observarea strictă a statutelor sub pedeapsă de disolvare în caz contrar.

Braşov, 3 Decembre 1913.

Elena Sabadeanu m. p. Maria B. Baiulescu m. p.
verificatoare.   prezidentă.

Virginia A. Vlaicu m. p. Sidonia Petrovici m. p.
verificatoare.   secretară.

Nr. 26275/1914
V-a.

»Văzut. Ministeriul r. u. de interne«.

Budapest, 24 Februarie 1914.

Pentru Ministru:
Perényi m. p.
secretar de stat.

mai ales după ce și înaltul nostru guvern a cerut aceasta, printr'un rescript mai nou, al său.

După acestea, având în vedere influința cea mare a școlii confessionale la creșterea și întărirea tineretului nostru de astăzi și a poporului nostru de mâine, în sfânta credință și în conservarea limbii și a datinilor străbune, dimpreună cu consistorul am stăruit din toate puterile și în anul trecut, la înființarea, completarea și susținerea institutelor noastre de învățământ de sus până jos, spre a corespunde scopului.

Astfel în anul trecut s'a inițiat zidirea seminarului arhidiecezan, acum aproape terminat. Mai lipsindu-ne însă o parte din banii trebuincioși, am apelat și de asistat la binevoitorul sprijin al clerului și poporului nostru, în urma cărui apel, mai ales onorata noastră preoțime s-a distins cu însemnate oferte, afară numai de câțiva nepăsători din protopopiatul Agnizei.

Paralel cu aceasta, s-a stăruit și la înmulțirea școlilor noastre populare la completarea și asigurarea salariilor învățătorilor conform legii; s-au procurat și s-au pregătit documentele necesare la obținerea întregirii dela stat, pentru parohiile, cari nu pot completa acelea dela sine.

Rezultatul acestor stăruințe a fost precum veți binevoi a vedea și din raportul consistorului, că din 807 învățători confessionali, câți avem de presente, până acum la 545 dintre aceia s-au întregit salariile dela stat; mai stăm însă, cu înaltul Minister, în pertractare de întregire încă pentru alți 143 învățători.

Ca un asemenea rezultat îmbucurător mai amintesc și aceea, că fiind vechiul nostru edificiu al gimnaziului inferior din Brad, tare deteriorat și necorăspunzător, în luna trecută s-a inițiat zidirea unui nou edificiu gimnazial corăspunzător și pentru completarea acelu gimnas la opt clase.

În fața acestor rezultate îmbucurătoare avem și stări întristătoare, pentru că în 161 parohii mai mici nu avem școli confessionale, ci numai de stat ori comunale, iar în alte 82 asemenea parohii nu avem nici uu fel de școală; va trebui deci să facem tot posibilul, pentru a înființa și în acele parohii școli confessionale după putință.

Deși în urma cunoscutelor concesii; îmbucurătoare, făcute de înaltul guvern, sperăm a delătura, în mare parte, și scâderile arătate, totuși pentru a putea face aceasta, avem neapărată lipsă și de binevoitorul sprijin al D-Voastră.

Va urma.

Petrecere românească în Brașov.

Unica petrecere românească în serbătorile Paștilor în Brașov, a fost frumoasa petrecere aranjată în 7 Aprilie v., a doua zi de Paști, în sala hotelului Central, de Societatea Sodalilor români din loc „Lumina”.

În fața unei sale tixite de public românesc, părintele Dr. Nic Stinghe, noul prezident al Societății a deschis producțiunea, prin o vorbire frumoasă, arătând rostul meseriașilor noștri.

A urmat apoi programul: Vivandiera cor bărbătesc de G. Dima, și „I-mi place” cor mixt de I. Vidu. Corurile au fost dirijate de harnicul dirigent Gheorghe Merchșan, care, unindu-și silințele sale cu ale coriștilor și coristelor, ne-a procurat deosebita plăcere de a putea asculta câteva coruri frumoase, precis și cu multă finețe executate.

De încheiere corul a mai executat încă două piese corale: „Cântul locului natal” cor de dame de Stănescu, executat cu multă gingășie de corul damelor și „Foaie verde pup de crin” cor mixt de Timotei Popovici. În general zis, toate corurile au fost la înălțimea chemării lor, ceea-ce poate servi numai ca laudă, atât dirigentului, cât și coriștilor.

Declamațiuni au fost două: „Dușmancele” poezia lui Coșbuc, predată cât se poate de drăguț și cu temperament, de d-soara Marina Brenci, și o altă poezie predată de d-l Vasile Ardelean.

Punctul de încheiere al programului a fost teatru: „Ovidiu Șicană”, farsa în 3 tablouri a lui I. A. Bassarabescu, în care au plăcut mult: d-l Traian Purodrea, cunoscutul diletant, în rolul avocatului pehlivan Șicană, tras la urmă și el pe stoară de Ion Ciobanul, jucat cu mult haz de d-l D. Gal. Bine au fost apoi d-nii Petrache Ursică (Niță T. Pavelcu) Nic. Coliban (Lache) și d-soara El. Rusu. (Ufa) cum și d-nii Șt Frigător, V. Ardelean, N. Stinghe N. Badea și N. Panțu.

Piesa a fost bine jucată și bine succesă. Ar fi putut fi însă și mai bine: mult foarte mult, s-a simțit lipsa unei scene de dai-Doamne, pe care la Central n-o pot afla.

Apoi o inovație laudabilă, care merită să fie amintită: întreg programul a fost terminat la orele 11, deși se începu-se abia cătră 9. Și ar fi de dorit, ca aceasta să se facă și de aici înainte, la toate petrecerile. Publicul se satură până peste cap de o producțiune muzicală-declamațorică-teatrală care ține de la 8 seara până la 1. după miezul nopții.

Așa cum a fost însă la „Lumina”, e cum nu se poate mai bine. Timp de 2 ore publicul se distrează cu punctele din program apoi își poate petrece fiecare după bunul său plac.

După programul bine succes, a urmat dans și voie bună, până dimineața Cron.

Situațiunea agricolă.

Din al doilea raport oficial pe anul acesta al ministeriului ungar de agricultură, despre starea sămănturilor, extragem următoarele:

De obicei raportul agricol pro Mai se așteaptă mai cu interes de comercianți și economi, deoarece din acela se pot face deducțiuni mai precise asupra sămănturilor, dar în anul acesta a fost așteptat cu multă nerăbdare și acest al doilea raport agricol oficial. Tendințele a la hausse observate în timpul din urmă la bursa de bucate se explică numai pe baza unor știri nefavorabile despre starea sămănturilor.

Situațiunea agricolă în general se prezintă — corăspunzător timpului — mai întârziată față cu anii de mai înainte. Deși iarna a trecut destul de timpuriu, dar timpul de tranziție ploios și rece a ținut pe loc atât dezvoltarea sămănturilor de toamnă, cât și îndeplinirea lucrărilor de primăvară. Aceste lucrări prin ținuturile mai ridicare de-abia acum sunt în curgere, pe când pe șesul cel mare și în ținutul dincolo de Dunăre sunt deja terminate. Acum se pun cartofii, napii și porumbul; se desgroapă viile și se curăță pomii etc.

Sămănatul orzului și ovăsului de primăvară, cu tot timpul nu destul de favorabil avut, este terminat cu excepția locurilor muntoase. Sămănturile timpurii au răsărit foarte bine și uniform, pe când cele de mai târziu au răsărit mai greu, fiind pământul mai întârit de vânt și ploaie. Grâul și săcara de toamnă, cari au apucat de au răsărit înainte de înghețul din iarnă, sunt acum frumoase, dar în comparație cu alți ani totuși mai mici. Pe alocurea se aud plângeri de stricăciuni de șoareci, cari mai ales la sămănturile mai timpurii de toamnă sunt destul de însemnate. Sămănturile mai târzii din toamnă — în urma gerului venit prea repede — au răsărit numai primăvară și sunt mai adeseori rare și slăbite. În genere atât pentru sămănturile de toamnă cât și pentru cele de primăvară e lipsă de timp cald și cu soare.

Luțernele și trifoiile au răsărit bine și sunt frumoase, dar ici-colea șoarecii de câmp au făcut pagube destul de însemnate. Pe alocurea în urma timpului rece din urmă, au cam stat pe loc aceste sămănturi, dar se vor reculege. Luncile și pășunile au înverzit și iarba s'a

pornit bine, dar și acestea au fost ținute pe loc de timpul cam rece din urmă. Prin locurile mai joase, cari au ținut apă, vitele nu pot ești încă la pășune fiind terenul încă foarte moale.

Nutrețul de iarnă e pe sfârșite, și peste tot se așteaptă cu nerăbdare costul dintăiu fiind vitele foarte slabe. — Pomii timpurii au înflorit deja peste tot locul, pe când cei mai târzii numai acum înnuguresc. Deoarece în anul acesta pomii s'au deșteptat în general mult mai târziu ca în alți ani, se speră că în anul acesta va fi o recoltă de poame abundentă. Starea sanitară a vitelor lasă și acum încă de dorit.

Ploi au fost în ultimele 4 săptămăni din abundență. Cele dintăi furtuni le-a adus ziua de 21 Martie. Mai multă umezeală au avut în timpul acesta (100—150 milimetri) părțile nordostice ale țării, apoi comitatele Caraș-Severin, Bács-Bodrog și Baranya. Au urmat apoi (75—100 milimetri) șesul cel mare și părțile mărișoare ale Ardealului și în fine mai puțină ploaie (25—30 milimetri) au avut țarmurii stâng și drept ai Dunării etc.

În urma ploilor mari prin părțile nord-ostice și sudice ale țării au fost și inundați, cari însă la sămănturi n'au prea stricat până acum.

Cronică.

Distincție. D-l Arseniu Vlaicu directorul școlii comerciale superioare române din loc, a fost distins de Majestatea Sa Regele Carol al României cu medalia „Meritul comercial și industrial” clasa I-a.

Noi, cari cunoaștem munca depusă o viață întreagă de d-l A. Vlaicu pentru ridicarea poporului din Brașov pentru patria, felicitându-l, îi dorim încă mulți ani de muncă rodnică!

—o—

Aviz! Societatea sodalilor români „Lumina” din Brașov își va face excursiunea în Stejeriș (Maialul) Duminecă în 4 Maiu st. v. 1914. În caz de timp nefavorabil se va amâna pe Dumineca viitoare.

—o—

Lege nouă. În ministeriul ungar de justiție se fac pregătiri pentru revizuirea

E C O N O M I E .

CAPITOL IV

(Urmare.)

Copilul.

Greutatea nou-născutului e aproximativ de 3210 grame. Greutatea copiilor de sex masculin e cu ceva mai mare, cam 3500 grame. Nou-născuții, a căror greutate e sub trei kilograme, sunt debili.

În primele patru zile ori-ce copil pierde din greutatea sa și aceasta provine din cauză că copilul încă nu știe suge așa cum ar trebui. Până în ziua a zecea însă, el își recăștigă greutatea sa.

Din ziua a zecea începând copilul însă crește și aceasta merge gradat, până la finea anului prim.

Impărțind anul prim în patru pătrare, experiența ne arată, că pe lângă o dezvoltare normală, greutatea copilului crește în primul pătrar:

pe zi cu aproximativ — — —	30 grame,
în al doilea pătrar — — —	18 „
„ „ treilea „ — — —	12 „
„ „ patrulea „ — — —	8 „

În modul acesta greutatea copilului deja în luna a cincia a vieții sale s-a dublat, iar la finea anului s-a întregit, așa-dară cântărește 9—10 kilograme.

În anul prim el crește în greutate cu 6 kilogr., în al doilea an însă numai cu 2, și în anul al treilea abia cu 1 kilogram.

Nou-născutul trebuie cântărit tot la 10 zile, cu un cântar anume făcut pentru aceasta, pentru ca să putem urmări punctual dezvoltarea sa.

Lungimea nou-născutului e de 50 centimetri. Până la finea anului prim el crește cu 20 centimetri. În anul al doilea însă crește numai cu 10 cm. iar în al treilea an numai cu 7.

Lungimea copilului, până la vârsta pubertății, adică până la 15 ani, crește cu 100 centimetri, uneori însă și cu 150 centimetri.

Îngrijirea nou-născutului

Copilașul sănătos, cea mai mare parte din zi, doarme. Ținuta corpului său e de obicei următoarea: picioarele sunt un picuț aduse spre abdomen, brațele sunt indoite, pumnii stând pe bărbie sau pe obraz.

În cele dintăi zile el e treaz numai în timpul

ce suge, ceea-ce se repetă în primele zile tot la 4—5 ore, iar mai târziu la 3 ore.

Excrementele obicnuite ale copilului de țâță sunt aproape fără miros, de culoarea gălbenușului de ou. Ale copilașului nutrit însă artificial, sunt mai deschise, mai tari și mai puturoase.

În caz de deranjare a misturii, trebuie să ne adresăm medicului. Când copilul vomiază sau are diaree, să nu-i mai dăm să sugă, în schimb însă să-i dăm ceaiu de mușețel sau ceaiu rusesc și, până la sosirea medicului, să învelim pântecule copilului într-un flanel cald, uscat.

Neglijarea deranjării misturii poate produce moartea copilului, căreia îi poate cădea jertfă chiar și cel mai frumos și mai sănătos copil. Constipația încă e un rău cu mult mai serios, decum cred multe mame.

Copiii în cele dintăi luni trebuie ținuti foarte curat. Scutecele umede de urinarea deasă, trebuie schimbate cu scutece uscate, pentru ca pielea copilului să nu se opăriască. După ce iese la scaun, partea murdară a trupului trebuie spălată cu apă caldă, o ștergem apoi cu o cârpă și presărăm pe ea puțină pudră de orez.

Dacă ochii copilului sunt aprinși, trebuie să-l arătăm imediat unui medic, căci eventual

și îmbunătățirea legii societăților pe acții. Ziarele din capitală anunță următoarele schimbări mai însemnate: La fondarea societăților pe acții se va cere să se plătească o sumă mai mare de 30% obișnuite până acum; au să se introducă apoi revizori de stat sau dela judecătorie, îndreptățiți a cerceta registrele băncilor ori și când și a face raport despre cele văzute; se vor da mijloace pentru apărarea drepturilor minorității, iar membrii consiliului de direcțiune și de supraveghere au să fie însărcinați cu o mai însemnată răspundere personală.

Serbarea Junilor în Brașov. Favorizați de un timp splendid, Junii din Brașov au avut parte în anul acesta de serbări frumoase cu ocazia sărbătorilor Paștilor. Totul a culminat însă, în reușita frumoasă a excursiunii »Intre Pietri«, făcută Miercuri, în ziua a patra de Paști. Măndrii noștri Junii ne-au făcut și de astă-dată numai mândrie și mulțimea cea mare de streini a putut admira și de astădată mândrul nostru port și frumoasele noastre obiceiuri tradiționale.

Intrarea în oraș și-au tăcut-o Junii pe la orele 6 seara. În Groaveri îi aștepta la 10.000 de oameni, partea cea mai mare streini, și muzica militară. Cortegiul, a fost deschis de »Junii tineri«, 18 la număr. Inaintea lor era tradiționalul »Surlas«. Urmau apoi »Junii bătrâni« (30), »Curcanii« (32), »Roșiorii« (16) și »Junii albi« (44) Inaintea fiecărei companii era purtătorii de brazi și delipsiții lăutari iar în frunte a celor 5 companii un șir lung de trăsuri și de căruțe. —

Ajunși în fața bisericii române din Groaveri, au cântat strămoșescul »Christos a Inviat«, după care a urmat așezarea pe cruci a brazilor.

Spre știre! Societatea sodalilor români »Lumina« din loc cu data de 25 April (5 Maiu) 1914 își va muta localul la școala normală din Prund.

Ruinele turnului din Babilon. Zil de acestea a apărut buletinul Societății Orientale Germane, care cuprinde amănunte interesante despre succesul săpăturilor arheologice, săvârșite până acum în Mesopotamia. După cum rezultă din acest buletin, cel mai de importanță succes al săpăturilor este descoperirea ruinelor vestitului turn babilonic din evul vechi. Au fost găsite trei din gradațiunile monumentului

turn, cari au ajuns până la înălțimea primului etaj al turnului. A fost descoperită și o parte a rămășițelor cetății lui Nabucopolassar, tatăl lui Nabucodonosor. Din această cetate au fost descoperite în urma săpăturilor de până acum, marea poartă și trei colțuri din zidurile cetății stabilindu-se astfel cu siguranță, căt era de mare orașul înainte de a fi fost începută reclădirea lui din partea lui Nabucodonosor.

Strada »Bucarest« în Paris. »Universul« primește din Paris următoarea informație: S-a hotărât, după inițiativa luată de consiliul municipal ca începând din luna Iunie a. c. »Avenue Monceau«, Arond VIII (Cartier nobil) să-și schimbe numele în »Bucarest«.

Puterea armată în timp de război: a Rusiei e de 4 mil. 600 mii oameni, a Franței 2 mil. 350 mii, a Angliei 1 milion, a Germaniei 3 milioane, a Italiei 1 mil. 100 mii, a Austro-Ungariei e de un milion și 900 mii oameni.

Zece porunci. Ziarul japan Dail Mail publică cele zece porunci, care se învață în școlile japoneze. Eată-le: 1. Temeiul virtuții este fidelitatea: cinstește persoana maiestății sale, a suveranului tău, și slujește-ți țara în orice împrejurare. 2. Impresoară cu râvnă părinții tăi și gândește-te totdeauna la iubirea și ajutorul ce ți-au dat. 3. Frații și surorile, ca membri ai unei familii, să se iubească și să trăiască în pace și înțelegere. 4. Lucrează și pentru deaproapele tău; încurajază pe omul bun și descurajază pe cel rău; iar pe amici și pe străini să-i tratezi la fel. 5. Să nu mințesti. 6. Dacă studiezi trecutul, înțelegi prezentul. 7. Când vezi oameni prigoniji de soarte, fii prietenos cu dânsii și pe cât se poate simțește cu ei împreună. 8. Boala cum se zice, se naște prin gură: bagă de seamă, ce mănânci și ce bei. 9. Curajul și ambițiunea nobilă să le păstrezi chiar și în împrejurările cele mai grele ale vieții. 10. Grijește, ca sfaturile străbunilor, privitoare la țară și la casa părintească, să fie totdeauna respectate.

Bustul lui I. Russu Șirianu. Comitetul pentru ridicarea unui monument luptătorului național Ioan Russu Șirianu, fost deputat în camera ungară, fost director fondator al ziarului »Tribuna«, fost secretar general al comitetului național român în timpul campaniei memorandului, fost membru fondator al »Ligei Culturale«, fost membru în diferitele corporațiuni bisericesti-școlare și culturale etc. etc invită la

serbările inaugurării monumentului, cari vor avea loc în ziua de 3 Mai (20 April) 1914 în comuna Șiria (Világos, comit. Aradului). Programul festivității, ce va avea loc din acest prilej, este următorul: 1, la ora 9 a. m. liturghie festivă împreună cu parastas, în biserica gr. ort. română din Șiria. 2. Cuvânt de inaugurare, rostit de deputatul dietal al cercului, d-l Dr. Ștefan C. Pop. 3. Sfințirea bustului. 4. Discurs festiv, rostit de d-l V. Goldiș, directorul ziarului »Românul« din Arad. 5. Eventuale discursuri. 6. La ora 1. și jum, masă comună.

Persoanele cari doresc a lua parte la serbări și la masa comună, sunt rugate a-și anunța participarea până la 29 Aprilie st. n. d-lui Er. Nicolae Hotăran, Șiria (Világos).

Cum și-a câștigat Mark Twain cei dintâi creștari. Cunoscutul umorist american, Mark Twain, după cum scrie revista londoneză »Tit-Bits« a fost întrebat într-o zi de prieteni săi, dacă își mai aduce aminte de cei dintâi creștari ce i-a câștigat singur. »Da«, răspunde Mark Twain »umblam pe atunci încă la școală și tmi este o amintire foarte dureroasă. Există o dispoziție în regulamentul școlii noastre, că fiecare elev, care își murdărea pultul cu cerneală sau și-l tăia cu cuțitașul, era disciplinat în fața întregii clase sau avea să plătească o pedeapsă în bani de 5 dolari. Atară de aceea mai exista și bastonul de prestie. O știam aceasta foarte bine, pentru că îi făcusem dela cunoștința, era aluzisit de aspră. Intr-o zi am fost silit să-i spun tatălui meu, că am călcat regulamentul și trebuie să aleg acum între pedeapsa cu bani sau să primesc o bătaie zdravănă înaintea celorlalți elevi. »Sam«, zise tatăl meu »ar fi prea jignitor ca numele nostru să fie necinstit în fața întregii clase; voi plăti deci pedeapsa. Dar de aceea totuși nu doresc ca tu să ai vre-o pierdere: vină deci puțin până sus. « Cu câteva minute mai târziu mă scoborâi cu un simțământ foarte neplăcut în spate și cu cei 5 dolari, iar deoarece am fost acum odată pedepsit și mă deprinsesem cu acest simțământ m'am hotărât să mai primesc și bătaia în fața clasei.

Aceasta am și făcut-o și așa câștigai 5 dolari. Acestia au fost cei dintâi bani pe cari i-am câștigat în viață!

Invitație. Joi în 14 April st. v. se va ține conferința treilunară a învățătorilor din tract Brașov, în comuna Măeruş. Acei d-ni învățători cari voesc să doarmă Miercuri noaptea în Măeruş, să se însinue la inv. V. Barbier. Tot acolo sunt rugate a se înștiința și acele stimp. persoane cari doresc să ia parte la banchet, afară de Dnii învățători. Prețul la banchet este de persoană 2 cor. 20 fil. fără beutură.

Tot în ziua aceea, începând la orele 5 p. m. tinerimea română din Măeruş va

da o producțiune muzicală-teatrală la care invită pe On. public. Cine dorește să participe numai la producțiune, poate pleca din Brașov cu trenul mixt la orele 1 și 27.

—o—

Convocare!

Membrii Corului bisericii Sfetei Treimi de pe Tocile sunt invitați la

adunarea generală extraordinară

care se va ținea Duminică în 20 Aprilie (3 Maiu) 1914 la 2 ore d. p. în localul școlii de pe Tocile, cu următoarea ordine de zi:

1. Alegerea unui președinte.
  2. Alegerea unui comitet provizoriu.
  3. Diverse propuneri.
- Brașov în 16/30 Aprilie.

Neculae Furnică vicepreședinte.

Ioan Chiroiu secretar.

Dela societatea noastră teatrală.

Concurs.

»Societatea pentru fond de teatru român« publică un nou concurs pentru o piesă teatrală originală, în următoarele condiții:

1. Acțiunea să fie luată din viața popoului nostru din Ardeal.
2. piesa să aibă 1 sau mult 2 acte și
3. să conțină și jocuri naționale, eventual cântări, naționale, imbiniate în decursul acțiunii.

Premiul va fi de 200 cor. și este pus la dispoziția comitetului din partea d-lui avocat Dr. Constantin Popovici din Beiuș care își rezervă dreptul de a lăsa să se reprezente piesa pentru întâia dată în Beiuș.

Manuscrisele anonime (cu numele autorului în plic închis) se vor înainta secretarului-literar al societății noastre, Dr Horia Petra-Petrescu, până în 1/14 Oct. n., a. c.

Brașov, 15/28 Martie 1914.
Pentru Comitet:
Dr. Alex. Vaida-Voevod, președinte.
Dr. Tiberiu Brediceanu, secretar.

Editor și redactor responsabil:
Dumitru I. Vlaicu.

poate să aibă oftalmie (inflamațiune) molipsitoare, în urma căreia, fără ajutor medical, în scurt timp orbește. Cei mai mulți orbi sunt jertfe ale neștiutoarelor lor mame.

Căpșorul copilului iucă trebuie spălat cu săpun, apoi îl ștergem ușurel cu o cârpă, până ce se usucă.

Hrana copilașului.

În ce privește hrana copilului sugător, se facele mai multe greșeli. Hrana lui cea mai naturală e laptele mamei. Durere însă, mulți copii nu gustă acest lapte, cu toate că el e singura hrană care contribuie la dezvoltarea copilului.

Copilașii cari sug, sunt mai în putere, mai bine dezvoltăți și sunt cu mult mai cu succes apărați contra morburilor molipsitoare.

Copilul crește cu mult mai ușor dacă suge chiar numai de 2—3 ori la zi, decât dacă l-am nutri numai cu hrană artificială.

Dacă mama e bolnavă, și nu își poate hrăni copilașul, în cazul acesta suntem siliți să recurgem la o hrană artificială. În cazul acesta să folosim lapte de vacă — deși în ce privește cantitatea de azotate și de zahăr, ar fi mai potrivit laptele de mângârită și cel de iapă, cu care însă,

la noi oamenii nu sunt obicinuiți. Laptele de capră și de oaie e prea bogat în grăsime și se mistuește mai greu. Compoziția laptelui de vacă diferă întru câțva de compoziția laptelui femeii, de aceea el trebuie subțiat cu apă și îndulcit cu zahar.

	apă album.	grăsime	zahar	săruri	total	
Laptele femeii	87.39	2.48	3.90	6.04	0.19	100
Laptele de vacă	87.41	4.41	3.26	4.22	0.70	100

Subțierea laptelui trebuie făcută în modul următor: În ziua primă și a doua, trei părți de apă și o parte de lapte. Din ziua a treia și până în săptămâna a patra: două părți de apă și o parte de lapte. Din luna a treia până în luna a șasea: 3/4 părți de lapte le amestecăm cu o parte de apă. Așadar copilului i-se poate da neamestecat laptele de vacă numai începând de la a șasea lună a vieții sale.

Pentru subțierea laptelui de multe ori se poate folosi, conform ordinului medical, și ceaiu rusesc, supă de carne de vițel, zamă de ovăs opărit sau de orez fiert.

Deoarece laptele de femeie conține 1% mai mult zahar decât laptele de vacă, laptele pe care l-am subțiat pentru copilaș, trebuie să-l și îndulcim. La 1/4 litru de lapte de vacă punem o lin-

guriță bună de zahar. Din acest lapte îi dăm câte două lingurițe. Doarece însă laptele subțiat e mai sărac în grăsime decât laptele obicinuit, la 2 deciltri de amestec, care pe jumătate e subțiat cu apă, adăugăm o lingură de masă de smântână proaspătă, adunată de noi de pe lapte. Copilul mistuie mai ușor laptele mai gras. Lucrul cel mai de căpetenie la prepararea laptelui e fierberea lui, unicul scop al fierberii fiind curățirea de microbi a laptelui și cu deosebire curățirea de microbul de fermentare. Mai bine e a fierbe laptele în fiecare zi dimineța, iar seara fierbem lapte proaspăt, pe care îl punem apoi la un loc răcoros.

Sticla cu lapte (biberonul) trebuie ținută totdeauna curată. Guma trebuie spălată după orice întrebuintare, apoi o fierbem în apă curată și o păstrăm în apă. Laptele fiert în vas murdar, sau laptele supt prin o gumă murdară, poate cauza copilului morburii grele.

Mai bine e dacă hrănim copilașul cu o linguriță și dacă îi dăm să bea din pahar. Mai mult de cinci ori pe zi însă să nu-i dăm să mănânce, căci el nu poate mistui atâtă, și greșala noastră o putem plăti cu moartea copilașului.

Va urma.